

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 4 Kasım 2015

Ekonomik İstikrar Olmadan...

Seçimlerin ardından çok sıkça kullanılan kavramlardan birisi “istikrar”. AKP’nin tek başına hükümet kurma yetkisini kazanmış olması, siyasi ve ekonomik istikrarın elde edilmiş olmasıyla sanki özdeşmiş gibi değerlendirilmekte. Oysa bu değerlendirme ne gerçekçi, ne de doğrudur.

Her şeyden önce *siyaseten değerlendirildiğinde* AKP’nin aslında “tek bir” parti değil, bir “koalisyonlar” partisi olduğu bilinmektedir. AKP, aynı 1974 sonrasının Birinci ve İkinci Milliyetçi Cephe ortaklıkları gibi, muhafazakar – İslamcı – milliyetçi siyasi gruplaşmaların bir koalisyonudur. Nitekim son iki senedir yaşananlar, AKP içerisindeki farklı çıkar gruplarının nasıl da şiddetli bir çıkar çatışmasına sürüklenebileceğini göstermiştir.

Ancak bunun da ötesinde, bilinmesi gerekir ki ekonomik istikrar olmadan, siyasi istikrar da söz konusu olamayacaktır. AKP hükümetlerinin 1980 sonrasının neoliberal öğretilerini kendilerine örnek alarak geliştirdikleri büyüme modeli ise kırılgan ve dışa bağımlı bir ekonomi yaratma projesi olup, istikrarsızlığın ve kırılganlığın bizzat öznesi durumundadır.

Bu köşede bir çok kez vurgulandığı üzere, Türkiye ekonomisi özellikle 2003’ten bu yana yurt dışından döviz girişi olduğunda büyüyen, döviz girişleri yavaşladığında ise durgunluğa sürüklenen bağımlı bir ekonomi konumundadır. Ekonominin yabancı sermaye girişlerine bağımlı yapısı salt Türkiye’ye özgü bir durum olmayıp, iktisat yazınında *spekülatif-istikli büyüme* (speculative-led growth) kavramıyla ifade edilen bir modeli yansıtmaktadır. Söz konusu model, ulusal ekonomilerin çoğunlukla kısa vadeli, spekülatif sıcak para akımlarının cazibesine kapılarak bol ve ucuz döviz bolluğuna dayalı ve tüketim malları ithalatıyla şekillenen bir büyüme sürecini ifade etmektedir. Ancak, ucuz ithalat bir yandan da dış açık (cari işlemler açığı) ve yüksek dış borçlanma yaratmakta ve ekonomideki kırılganlıkların ve düzensizliklerin ana nedenini oluşturmaktadır.

Bu süreç bir yandan da yapısal nitelikli işsizliğin kaynaklarını oluşturmakta ve emekçileri güvencesizleştirilmiş, parçalanmış ve enformelleştirilmiş istihdam biçimlerine mahkum etmektedir. Buna ek olarak, ithal ara ve yatırım mallarıyla rekabet edemeyen ulusal sanayi giderek gücünü yitirmekte ve deyim yerindeyse, sanayisizleştirilmiş, çarpık bir ekonomi yapısı ortaya çıkmaktadır.

Giderek derinleşen bu kırılgan ve çarpık yapı, içerden ya da dışardan bir tetikleyici unsur ile birlikte sermaye çıkışlarıyla karşılaştığında (teknik deyimle meşhur *Minsky noktasına ulaşıldığında*) daralma ve kriz kaçınılmaz olmaktadır. Dolayısıyla, spekülatif sıcak para akımlarına ve dövizin ucuzluğuna dayalı *spekülatif-istikli büyüme* modeli istikrarsızlığın bir diğer adıdır.

Türkiye ekonomisinin AKP hükümetleri altında geçirmiş olduğu 2002 sonrası serüveni tipik bir istikrarsız ve sürdürülemez büyüme dönemidir. Söz konusu on üç yıl boyunca Türkiye'nin cari işlemler açığı milli gelirinin yüzde 5 – 6 bandına yerleşmiş; işsizlik oranı yüzde 10 üzerine yükselmiş, sanayinin milli gelir içindeki payı ise yüzde 20'lerden yüzde 15.5'e gerilemiştir. Bu süreç boyunca Türkiye'nin dış borçları 129 milyar dolardan, 405 milyar dolara yükselmiş, yani tüm Cumhuriyet tarihi boyunca biriktirilen dış borç neredeyse dörde katlanmıştır.

Finans burjuvazisi şu günlerde “*yabancı yatırımcı ne zaman Türkiye'ye gelecek*” beklentisi içerisinde, dövizin yeniden ucuzlatılmasına dayalı tatlı spekülasyon hayalleri kurmaktadır. Oysa bu beklenti kendi içerisinde Türkiye ekonomisinin geleceğine dayalı haklı kaygılar yaratmaktadır.

Gene bu köşede sıklıkla vurguladığımız bir tarihsel dersi anımsatmaktan geçemeyeceğim: *bir krize en yakın ekonomi, uluslararası sermayenin en gözde ekonomisidir*; ve şu anda *Türkiye ekonomisinin önündeki en büyük tehlike Türk Lira'sının yeniden aşırı değerlenme sürecine sokulmasıdır*.

Ünlü iktisatçı **Ken Rogoff**'un 2009'daki deyişini unutmayalım: “*şimdi artık her şey değişik*” sözü, “*tarihten ders almayan aptalların kullandığı bir sözdür*”.